

OUDERENBERAAD ZORG EN WELZIJN ZUID-HOLLAND NOORD

JAARVERSLAG 2021

1. Wat is het Ouderenberaad Zorg en Welzijn Zuid-Holland Noord?

Het Ouderenberaad Zorg en Welzijn Zuid-Holland Noord is één van de acht regionale ouderendelegaties die vanuit het Nationaal Programma Ouderenzorg (NPO) zijn gestart met het doel de stem van ouderen te laten horen binnen onderwijs, onderzoek en beleid.

Vanaf de oprichting in 2008 is het Ouderenberaad verbonden met het LUMC (het wetenschappelijk onderzoek, de opleiding geneeskunde, en de master Vitality and Ageing) en de Hogeschool Leiden (Werkplaats Sociaal Domein). Sinds 2019 is het Ouderenberaad ook nauw verbonden met het Universitair Netwerk voor de Care sector in Zuid-Holland (UNC-ZH). Naast zijn functie op regionaal niveau is het Ouderenberaad op landelijk niveau formeel vertegenwoordigd in de door de Minister van VWS ingestelde Raad van Ouderen (beteroud.nl/raad-van-ouderen). Hierin hebben vertegenwoordigers van alle acht regionale ouderenorganisaties zitting met daarnaast drie vertegenwoordigers van de ouderenbonden.

Het Ouderenberaad heeft als missie een competente samenwerkingspartner te zijn, die het ouderenperspectief inbrengt bij onderwijs, onderzoek en beleidsontwikkeling op het gebied van wonen, welzijn en zorg voor ouderen. Hiermee wil zij (aanstaande) professionals uitdagen om te denken vanuit het belang en vanuit het perspectief van ouderen, zodat zij een goede bijdrage leveren aan de kwaliteit van leven van ouderen.

De leden van het Ouderenberaad zijn allen 60-plussers met hun eigen competentie ten aanzien van deze missie van het Ouderenberaad.

2. Hoe werkt het Ouderenberaad?

2.1. Het plenaire Ouderenberaad en het Presidium

Het Ouderenberaad telde per 01.12.2021 18 leden, van wie 10 mannen en 8 vrouwen, en een voorzitter (v). Eén lid heeft een Surinaamse achtergrond. Het plenaire Ouderenberaad is het beleidsbepalende orgaan waar:

- informatie wordt gepresenteerd en uitgewisseld over lopende en nieuwe activiteiten in de afzonderlijke werkgroepen en projectgroepen;
- de kennis en competenties van de leden worden vergroot door het uitnodigen van sprekers vanuit andere organisaties;
- wordt besproken aan welke projecten we deelnemen en over welke projecten we adviseren;
- adviezen, jaardocumenten en afvaardiging naar andere organisaties worden vastgesteld.

Het Ouderenberaad kent een Presidium, dat de dagelijkse leiding van het Ouderenberaad vormt. Het bereidt de agenda van de vergaderingen van het Ouderenberaad voor en bespreekt de toewijzing van taken aan een of meer van de werkgroepen. Leden van het Presidium zijn de onafhankelijk voorzitter van het Ouderenberaad plus de voorzitters van de vijf hieronder genoemde werkgroepen.

2.2. Werkgroepen

Binnen het Ouderenberaad functioneren vijf vaste werkgroepen:

- *De werkgroep Wonen, Welzijn en Zorg (WWZ)*
De werkgroep Wonen, Welzijn en Zorg richt zich op de verbetering van het welzijn, het wonen en de zorg voor (thuiswonende) ouderen in de wijk en gemeenten. De zorg betreft hier wijkgerichte zorg, eerstelijnszorg, thuiszorg en dergelijke. De werkgroep werkt nauw samen met de Werkplaats Sociaal Domein van de Hogeschool Leiden.
- *De werkgroep Zorg en Onderwijs (Z&O)*
De werkgroep Zorg en Onderwijs richt zich op onderzoek en onderwijs in relatie tot de zorg, met name de eerste lijns-, ziekenhuis- en verpleeghuiszorg. De werkgroep geeft advies aan onderzoekers van vooral het LUMC en UNC-ZH met betrekking tot voorgenomen onderzoeksplannen en draagt actief bij aan de opleidingen van aanstaande professionals op diverse niveaus (geneeskunde studenten, studenten van de master Vitality and Ageing, HBO-V, MBO).
- *De werkgroep Achterban (AB)*
De werkgroep Achterban richt zich op het versterken en onderhouden van contacten met de achterban, via samenwerking met andere ouderenorganisaties en het verder inrichten en onderhouden van het in 2020 tot stand gebrachte Netwerk van ca 500 ouderen die het Ouderenberaad willen en kunnen ondersteunen in zijn werkzaamheden.
- *De werkgroep Raad van Ouderen*
De werkgroep Raad van Ouderen ondersteunt de twee afgevaardigden die het Ouderenberaad Zuid-Holland Noord vertegenwoordigen in de (landelijke) Raad van Ouderen. Zij vormt voor hen een klankbordgroep bij de voorbereiding en totstandkoming van nieuwe adviezen.
- *De werkgroep Communicatie*
De werkgroep Communicatie verenigt de redactie van de Nieuwsbrief van het Ouderenberaad en die van de website, uitgebreid met enkele andere leden. Naast de redactionele werkzaamheden zet de werkgroep zich in voor de verschillende vormen en aspecten van communicatie binnen het Ouderenberaad en met de achterban.

Naast de vijf bovengenoemde werkgroepen kent het Ouderenberaad een *Projectgroep Netwerk Ouderenberaad/ Vitality and Ageing*. Deze bestaat uit drie stafleden van V&A en drie leden van het Ouderenberaad, zie verder onder 3.3.6.

2.3. Formele samenwerkingspartners

Het Ouderenberaad heeft vier vaste samenwerkingspartners: het LUMC, de Leidse Hogeschool/ Werkplaats Sociaal Domein Leiden & Den Haag, het UNC-ZH (Universitair Netwerk voor de Care sector Zuid-Holland) en de Raad van Ouderen. Met alle vier partijen zijn, in formele samenwerkingsovereenkomsten, afspraken vastgelegd over zowel de inhoudelijke samenwerking als de financiële en personele ondersteuning die de partners aan het Ouderenberaad toezeggen.

Voor een uitgebreidere beschrijving van de missie, visie en structuur van het Ouderenberaad, zie de notitie *Ouderenberaad – Wie zijn wij en wat doen we*.

3. Jaarverslag 2021

3.1. Plenaire beraad

Het Ouderenberaad kwam in 2021 zeven keer plenair bijeen. Slechts twee maal kon de bijeenkomst 'live' plaatsvinden, de overige vijf keer is per Zoom vergaderd. Tijdens diverse bijeenkomsten hebben samenwerkingspartners of externe partijen op uitnodiging presentaties verzorgd als inleiding op een gezamenlijke discussie, of om het Ouderenberaad om een advies te vragen.

Deze presentaties betroffen in 2021

- de concept-toekomstvisie van Radius, door de interim-directeur van Radius. Een delegatie van het Ouderenberaad heeft hierop in een aparte (Zoom) sessie commentaar geleverd.
- het PLOEG - onderzoek: Palliatief Landelijk Onderzoek Eerstelijns Geestelijke verzorging, een samenwerking van VUMC, de Universiteit van Tilburg en het Centrum voor Levensvragen bij onderzoek naar de rol van geestelijke verzorging in de eerste lijn. Besproken is hoe meer ouderen te werven voor deelname.
- de uitkomsten van de door het Ouderenberaad uitgezette flitspeiling in het netwerk over zorg op afstand (uitgevoerd door studenten van de master V&A), zie onder 3.3.6.
- de organisatie Sleutelnet, het samenwerkingsverband van zorgpartijen in de regio Zuid-Holland Noord op het gebied van zorgcommunicatie, over de ontwikkelingen en regionale samenwerking op het terrein van de elektronische informatie-uitwisseling. Het Ouderenberaad vervult een klankbordrol bij het bepalen van doelstellingen en de uitwerking van projecten op het gebied van e-health, PGO (persoonlijke gezondheidsomgeving) en ZOA (zorg op afstand).
- de ervaringen met zorg op afstand (telemonitoring) in het Alrijne Ziekenhuis.
- de nota 'Toekomstbestendige Ouderenzorg in de regio van Zorg en Zekerheid. Zorg en zekerheid wil als regionale zorgverzekeraar een stimulerende rol spelen in het komen tot een gezonde regio, vanuit het perspectief van het begrip positieve gezondheid. Vanuit het Ouderenberaad zijn diverse vragen gesteld en is aangeboden om samen te werken in de uitwerking van de visie.
- het project Platform Liever Samen van de organisatie Florein, gericht op de totstandkoming van een interactieve website ter ondersteuning van mantelzorgers.
- Tineke Abma, sinds 2020 directeur van Leyden Academy of Vitality and Ageing, presenteerde 'Perspectieven op ouderenparticipatie'.
- Margaret von Faber, Hogeschool Leiden gaf een presentatie over het Videoproject in de wijk Tuinstad-Staalwijk in Leiden, waaraan leden van de werkgroep WWZ hebben bijgedragen (na eerdere presentatie in de werkgroep). Belangrijk doel van het project was ouderen zelf te laten nadenken over wat er nodig is om lang en gelukkig te blijven wonen in hun eigen wijk.

3.2. Presidium

Het presidium heeft in 2021 elf keer vergaderd, alle keren via Zoom.

Agendapunten waren onder meer:

- de voorbereiding van de vergaderingen van het plenaire Ouderenberaad.
- de werving van nieuwe leden alsmede een nieuwe voorzitter van het Ouderenberaad. Voor beide functies is een profiel en een oproep opgesteld, die verspreid zijn via de nieuwsbrief, de website, en ook per aparte mail aan alle leden van het Netwerk. Met geïnteresseerden zijn een of meer gesprekken gevoerd. Deze actieve werving heeft in 2021 twee nieuwe leden opgeleverd.

Voor de functie van voorzitter heeft zich één kandidaat gemeld. Na een wederzijds verkennend gesprek met het Presidium heeft zij echter besloten zich terug te trekken. Gelukkig heeft het Presidium de zittende

plaatsvervangend voorzitter, Prof. dr. Jacobijn Gussekloo, bereid gevonden haar interim voorzitterschap van het Ouderenberaad voorlopig te continueren. Wij zijn haar zeer dankbaar dat zij dit wil doen.

- (herijking van) de missie en werkwijze van het Ouderenberaad
- de activiteiten in de diverse werkgroepen
- nieuwe en te verwachten ontwikkelingen op regionaal en landelijk niveau (bv overheid, gemeentes, Raad van Ouderen)
- voorbereiding werkbezoek (20 april 2021) delegatie ministerie VWS aan Ouderen-netwerken.

3.3. Activiteiten werkgroepen

Zoals hierboven gemeld kent het Ouderenberaad vijf vaste werkgroepen: de werkgroep Wonen Welzijn Zorg, de werkgroep Zorg en Onderwijs, de werkgroep Achterban, de werkgroep Communicatie en de werkgroep Raad van Ouderen.

Deze werkgroepen hebben ieder hun eigen activiteiten, maar er wordt ook over de werkgroepgrenzen heen regelmatig samengewerkt. Verschillende leden van het Ouderenberaad participeren ook in meer dan een werkgroep, en zijn er werkgroep overstijgende activiteiten die vanuit een werkgroep worden geïnitieerd of gecoördineerd, maar waarbij ook diverse andere leden van het Ouderenberaad betrokken zijn.

Dat we hier de activiteiten bespreken per werkgroep wil dus geenszins zeggen dat die het exclusieve terrein zijn van de werkgroep in kwestie. In veel gevallen zijn ook andere leden van het Ouderenberaad erbij betrokken.

De werkgroepen hebben in 2021 de volgende activiteiten ontplooid:

3.3.1. Werkgroep Wonen Welzijn Zorg (WWZ)

Algemeen

De werkgroep WWZ is in 2020 zesmaal bijeengewees, steeds via Zoom. De Zoom bijeenkomsten werden opnieuw verzorgd door het LUMC, wat effectief en aangenaam is. Een geplande fysieke bijeenkomst kon geen doorgang vinden. Ondanks de gewenning aan vergaderen via de beeldverbinding neemt de behoefte om elkaar fysiek te treffen toe. Het blijft hopen op betere tijden.

Medio 2021 namen we afscheid van ons medelid Ewout Cassee. We missen zijn “out-of-the-box”-denkwijze. Jan Landkroon heeft eind van het jaar het secretariaat op zich genomen. We zijn daar blij mee. Dr. Margaret von Faber neemt doorgaans deel aan de bijeenkomsten van de werkgroep. Zij verbindt ons met het Lectoraat Sociale Innovatie en Ondernemerschap van Hogeschool Leiden en de Werkplaats Sociaal Domein (WSD) Den Haag en Leiden.

Activiteiten

Wonen is één van de belangrijkste thema's van de werkgroep, aldus het werkplan 2021. Op basis van dit plan heeft de werkgroep aandacht besteed aan:

- Het videoproject ‘Langer wonen in de eigen omgeving’. Het project Tuinstad-Staalwijk in Leiden werd afgerond en de voorbereidingen van een vergelijkbaar project in Noordwijk zijn gaande. Helaas werd de start van dit project uitgesteld in verband met corona.
- De kwaliteit van de woon(zorg)visies van de gemeenten in de regio heeft de voortdurende aandacht van de werkgroep. Dit kreeg concrete vorm door het formuleren van Suggesties voor de verkiezingsprogramma's van de politieke partijen voor de gemeenteraadsverkiezingen van maart

2022 en de opstelling van een Beoordelingskader voor gemeentelijke woonzorgvisies. Daarnaast participeerden leden van de werkgroep bij de opstelling van het Actieplan Leiden op leeftijd en het vervolg daarop: het Actieplan Merenwijk en ook bij regiobijeenkomsten van de HLT-gemeenten (Hillegom-Lisse-Teylingen) over integrale woonzorgopgaven.

- Het concretiseren van het begrip ‘tussenvoorziening’. Wat wordt op wijkniveau gemist als voorziening tussen thuis(zorg) en verpleeghuis?
- Het beïnvloeden van de plannen voor verpleegzorg van de zorgaanbieders in de regio en van Zorg en Zekerheid heeft nauwelijks vorm gekregen. Gehoopt wordt dat dit beter lukt in 2022 nu die partijen gezamenlijk een visie hebben ontwikkeld.
- Enkele leden van de werkgroep namen deel aan een hackaton, mede georganiseerd door de Leidse Hogeschool met het motto “Waar wil je oud worden? Bouw mee aan het wonen van de toekomst”.

Rolopvatting en werkwijze

Het in 2020 aan de gemeentebesturen in Zuid-Holland Noord aangeboden Toetsingskader voor woonvisies heeft tot contacten geleid met een wethouder in Leiden en een wethouder in Teylingen. Met hen zou een gesprek gevoerd worden over de rol van het Ouderenberaad als wonen, welzijn en zorg voor ouderen aan de orde zijn. Door corona is dat gesprek niet doorgegaan. Inmiddels zijn de nieuwe verkiezingen zo nabij dat dit gesprek niet meer zo zinvol is. De vraag is gerezen of het opstellen van notities voor het Ouderenberaad de aangewezen weg is naar succesvolle beïnvloeding.

Ook de suggesties voor de verkiezingsprogramma’s leverden op het eerste gezicht zo weinig respons op dat de effectiviteitsvraag gesteld moet worden. Hoe kunnen we als Ouderenberaad bereiken dat ouderen in de 13 gemeenten van Zuid-Holland Noord op wijkniveau effectief participeren als het gaat om wonen, zorg en welzijn?

De vraag heeft zich aangediend of we effectiever zijn als we ons meer gaan richten op ondersteuning van de achterban, dan op rechtstreekse contacten met gemeentebesturen. Daarbij verdienen achterstandsgroepen zeker ook onze aandacht

3.3.2. Werkgroep Zorg en Onderwijs (Z&O)

De werkgroep Zorg & Onderwijs (Z&O) sluit aan op onderwijs en projecten van het LUMC en werkt in dat kader vooral samen met het LUMC, de Master Vitality and Ageing en het UNC-ZH.

De werkgroep is in 2021 acht keer bijeengewees, alle keren via Zoom. Ondanks de coronabelemmeringen heeft de werkgroep ook in 2021 aan een aantal activiteiten op het terrein van onderwijs, onderzoek en zorg kunnen bijdragen.

Onderwijs

- Blok Voorbereiding Laatste Levensfase (derdejaars geneeskundestudenten)

Leden van het Ouderenberaad participeren als ervaringsdeskundigen in een aantal activiteiten van het blok Voorbereiding Laatste Levensfase voor derdejaars geneeskundestudenten. Vanuit de werkgroep Zorg en Onderwijs maakt één lid deel uit van de blokcommissie, die verantwoordelijk is voor de inhoud en uitvoering van het blok.

- Master Vitality and Ageing

Leden van het Ouderenberaad dragen gedurende het hele jaar actief bij aan een groot aantal onderdelen van de Master Vitality and Ageing via deelname in het onderwijs, bij interviews, onderzoeksstages, interactieve bijeenkomsten etc..

- Minor Ouderenzorg voor HBO Verpleegkunde studenten

Met de Hogeschool Leiden zijn afspraken gemaakt over de deelname van leden van het Ouderenberaad

aan een aantal lessen in de minor Ouderenzorg voor Verpleegkunde studenten. Als eerste proef hebben vier ouderen in het najaar van 2021 geparticipeerd in twee lessen.

- MBO opleiding Zorg en Welzijn

De contacten met het MBO zijn eind 2021 weer opgepakt maar zijn helaas – mede als gevolg van de coronacrisis met gedeeltelijke sluiting van de scholen – nog niet verder gekomen dan wederzijdse verkenning. In 2022 zal er vervolgoverleg plaatsvinden over de wijze waarop ouderen kunnen participeren in de opleidingen Verzorgende IG, en/of Dienstverlening, helpende zorg en welzijn.

Onderzoek

- Baxter onderzoek Apotheek Stevenshof

Twee leden van de werkgroep hebben in 2020 namens het Ouderenberaad het voorstel gesteund voor een studie m.b.t. het gecontroleerd stoppen en minderen van medicatie bij (thuiswonende) ouderen, door gebruik te maken van een baxterrol. Het project is in 2021 gestart en medio 2021 besproken in de werkgroep; een van de leden van het Ouderenberaad maakt deel uit van de klankbordgroep, die het project begeleidt.

- Onderzoeksvoorstel Restore

Op verzoek van de afdeling PHEG (Public Health en Eerstelijns Geneeskunde) van het LUMC hadden enkele leden van de werkgroep in de voorbereidingsfase commentaar gegeven op het onderzoeksvoorstel Restore. Dit onderzoek richtte zich op het voorkomen van mogelijk onnodige medicatie bij ouderen met lichte schildklierstoornissen. Het project werd gehonoreerd en is in 2021 succesvol afgerond met de promotie van de onderzoeker.

- Perfect Fit

Voor het project Perfect Fit van het LUMC, waarin de onderzoekers een applicatie willen ontwikkelen om mensen te helpen met stoppen met roken en meer bewegen, werd een deelnemer in de klankbordgroep gezocht van 65+ en met weinig affiniteit met digitale apps. Omdat in het OB zelf niemand beschikbaar was die aan deze criteria voldeed, zijn de onderzoekers doorverwezen naar het Longfonds.

- Ontwikkeling Regionaal Ketenzorgpad Luchtweginfecties

Een door ZonMw gesubsidieerd project met als doel een regionaal (den Haag) ketenzorgpad luchtweginfecties (kwetsbare) ouderen (> 65 jaar) op te stellen. Twee leden van het Ouderenberaad hebben, als ervaringsdeskundige (respectievelijk als patiënt en mantelzorger) meegepraat en -gedacht in een vijftal (online) bijeenkomsten waarin gewerkt is aan vier mogelijke behandelroutes. Ook hebben ze geprobeerd te letten op begrijpelijkheid van de informatie aan patiënten. De volgende stap is een subsidieaanvraag voor een pilot en de uitvoering daarvan.

- Positieve Gezondheid

Eén lid van de werkgroep heeft zitting in de klankbordgroep van de Alliantie Positieve Gezondheid waarin een groot aantal partijen in de regio samenwerken om in de komende tien jaar de meest Positief Gezonde regio te worden, waar inwoners steeds vaker ervaren dat zij de regie over hun eigen leven en wijk kunnen pakken. Breder kijken naar gezondheid is de basis van hun denken en handelen. Regionaal bundelen zij de krachten, om effecten op lokaal niveau te versnellen.

- Duurzaam bewegen project BiBoZ

Namens het Ouderenberaad participeert één werkgroep lid in het begeleidende consortium van het project Blijf in Beweging ondersteuning Zorgprofessionals (BiBoZ) van de Hogeschool Leiden, de Haagse Hogeschool en Hogeschool Rotterdam. Zij ontwikkelen samen een methodiek waarmee zorgprofessionals hun cliënten op maat kunnen ondersteunen in het bereiken van duurzaam gezond beweeggedrag.

Zorg

- Palliatieve zorg

Een lid van de werkgroep is zowel lid van de Patiënten-Naastenraad van Propallia als lid van het Netwerk

Palliatieve Zorg van Transmuralis. Vanuit de Patiënten-Naastenraad wordt aan diverse activiteiten ter verbetering van knelpunten in de palliatieve zorg deelgenomen. Zo wordt namens het Netwerk Palliatieve Zorg deelgenomen aan het co-creatiepanel van het project 'In gesprek met de burger'. Dit heeft als onderwerp 'tijdig spreken over het levenseinde'. Ook is op initiatief van de deelnemer uit het OB een notitie opgesteld met praktische informatie voor patiënten en hun naasten tijdens de palliatieve en terminale fase, deze notitie is te vinden op de website van het Ouderenberaad.

- *Platform Liever Samen*

Dit project is besproken in het plenaire Ouderenberaad, zie onder 3.1.

- *VR brillen in de ouderenzorg*

Op verzoek van ondernemer Désirée Rosier hebben drie leden van de werkgroep kennis gemaakt met de mogelijkheden van VR (Virtual Reality) brillen. Dit in het kader van een door de gemeente Leiden verstrekte subsidie om het gebruik van deze brillen onder ouderen te bevorderen. De werkgroep heeft besloten zelf geen rol te gaan vervullen in de beoogde promotie van de brillen.

3.3.3. Werkgroep Achterban (AB)

De werkgroep Achterban (AB) zorgt voor de relatie met de achterban van het Ouderenberaad en voor voeding van de andere werkgroepen vanuit deze achterban. De werkgroep is in 2021 acht keer bij elkaar gekomen via Zoom. Helaas is één van de vijf leden van de werkgroep in de loop van het jaar gestopt bij het Ouderenberaad en ook de ondersteuning is weggevallen.

- *Organisatie bijeenkomst Keuzes in de laatste levensjaren*

De 10e bijeenkomst van 'Keuzes in de laatste levensjaren' kon in maart 2020 niet doorgaan. In plaats daarvan zijn er in samenwerking met o.a. Sleutelstad TV filmpjes gemaakt en interviews gehouden. Het Ouderenberaad was betrokken bij de opnamen in mei en juli. Kijkers werden opgeroepen om vragen door te geven t.b.v. de latere uitzendingen. De uitzendingen zijn een paar maal herhaald op Sleutelstad TV (Leiden e.o.)

Er stond al een *toolkit* over het organiseren van bijeenkomsten 'Keuzes in de laatste levensjaren' op de website van het Ouderenberaad. Daar zijn nu de links naar de vijf uitzendingen op de website van Sleutelstad TV aan toegevoegd.

- *Adressenlijsten*

In het verleden nodigde het Ouderenberaad vooral leden van cliëntenraden van verpleeg- en verzorgingshuizen uit voor themabijeenkomsten. Het was een hele klus om de lijsten met verouderde instellingsadressen bij te werken en om te zetten van post- naar e-mailadressen. Steeds meer ouderen wonen langer thuis. Flietspeilingen, de Nieuwsbrief en het Panel zijn nieuwe manieren om op een beveiligde manier met (thuis-)wonende ouderen, ouderenbonden, cliëntenraden en andere organisaties in contact te komen.

- *Website Ouderenberaad*

Een lid van de werkgroep beheert de website en is, samen met een redactielid van de nieuwsbrief, verantwoordelijk voor de redactie ervan.

- *MySupport*

Twee leden van de werkgroep zijn betrokken bij onderdelen van de MySupport studie, MySupport Nederland en Europa. MySupport is een internationale studie naar de implementatie en effectiviteit van het ondersteunen van naasten bij het plannen van zorg voor verpleeghuisbewoners met dementie rond

het levenseinde. De studie wordt uitgevoerd door de afdeling Public Health en Eerstelijns Geneeskunde van het LUMC. Deelnemende landen zijn Canada, Engeland, Ierland, Italië, Nederland en Tsjechië, die allemaal verantwoordelijk zijn voor een onderdeel van de studie. De Nederlandse MySupport studie houdt zich bezig met gesprekstraining (ontwikkeld in Engeland) van eerstverantwoordelijke verzorgenden, verpleegkundigen of verpleegkundige specialisten om gesprekken met naasten aan te gaan en voort te zetten rond het proces van proactieve zorgplanning. Werkgroep lid Marianne van Brussel heeft voor MySupport een eerste blog geschreven. Een samenvatting in het Nederlands is gepubliceerd op onze website en in de nieuwsbrief.

- *Andere activiteiten*

Naast de deelname in MySupport participeerden leden van de werkgroep in diverse andere advies-, klankbord- of werkgroepen. Deze betroffen onder meer onderzoek naar de wet Zorg en Dwang, de Klantreis van Transmuralis, het project Dementievriendelijke stad, enz.

- *Goed wonen in de wijk*

De geplande themabijeenkomst over Goed wonen in de wijk is weer uitgesteld. Wel vonden er digitale Zoom bijeenkomsten plaats met enthousiaste leden van ons Panel.

We spraken o.a. met leden van de werkgroep Wonen, Zorg en Welzijn over de inhoud.

We verzamelden informatie (Adviezen Raad van Ouderen, Z&Z zorg in de wijk, Who Cares, enz.) Eén van onze leden volgde de vijf Workshops over Wonen van de Leyden Academie. Aan de hand hiervan hebben we een nieuw conceptplan opgesteld voor verder overleg.

- *Overige activiteiten*

Een of meer leden van de werkgroep Achterban zijn ook lid van het Presidium, de werkgroep Communicatie, de werkgroep Raad van Ouderen en/of de projectgroep Netwerk OB/V&A. Ook hebben enkele leden een bijdrage geleverd aan een aflevering van de nieuwsbrief.

De leden van de werkgroep AB hebben deelgenomen aan/geholfen bij verschillende activiteiten. Een aantal voorbeelden: onderwijs Master Vitality & Ageing, interview laatste levensfase derdejaars geneeskunde studenten, uitwerken vragen t.b.v. discussie rapport derde levensfase, Dementievriendelijk Leiden, Adviesraad Sociaal Domein Leiden, Platform Gehandicapten Leiden, enz.

3.3.4. Raad van Ouderen en Werkgroep Raad van Ouderen

Het jaar 2021 is voor de Raad van Ouderen (RvO) feitelijk een lastig jaar geweest. De inhoudelijke agenda van de RvO is in 2021 direct en indirect sterk gedomineerd geweest door de coronacrisis. Ten gevolge van de overvolle agenda van minister Hugo de Jonge heeft de Raad meestal overleg gevoerd met de directeur-generaal langdurige zorg, Ernst van Koesveld; hij verving de minister.

De driejarige overeenkomst tussen het ministerie van VWS en de RvO is eind 2021 verlopen. Het is de intentie van VWS en de Raad een vervolgovereenkomst voor weer drie jaar af te sluiten. Vanwege de lange duur van de kabinetsformatie is deze nog niet tot stand gekomen. De leden van de RvO hopen en verwachten dat de inmiddels aangetreden nieuwe ministers (Ernst Kuipers en Conny Helder) binnenkort overgaan tot instelling van de adviesraad. In het verlengde hiervan wordt dan ook de subsidie aan de regionale beraden verstrekt.

De RvO heeft in 2021 deelgenomen aan diverse door VWS geëntameerde projecten. Het belangrijkste was de studie naar de positie van ouderen in de toekomst. Aan de hand van de begin 2021 verschenen

Dialognota Ouder worden 2020-2040 heeft het ministerie met diverse partijen, waaronder de RvO, gesproken over de maatschappelijke gevolgen van de toenemende vergrijzing, de veranderende inzichten omtrent ouder worden en de mogelijke consequenties hiervan voor het overheidsbeleid. De raad heeft ervoor gepleit de behoeften van ouderen meer leidend te laten zijn. Een en ander wordt in 2022 verder uitgewerkt, mede aan de hand van de inbreng van de Raad van Ouderen.

De RvO heeft een paar schriftelijk adviezen uitgebracht. Zo heeft de RvO een brief met aandachtspunten gestuurd naar kabinetsinformatuur Mariet Hamer. Een lid van de raad heeft de gelegenheid gekregen een en ander toe te lichten in een bijeenkomst van de informateur met ouderenorganisaties.

Verder heeft de RvO een ongevraagd schriftelijk advies uitgebracht met de titel *Thuis in de wijk, nu en straks*. Het OB ZHN heeft hieraan een substantiële bijdrage geleverd. Onderzoekers van het Leids Universitair Medisch Centrum (LUMC) hebben in samenwerking met het Ouderenberaad ZHN een flitspeiling gehouden onder het netwerkpanel van het Ouderenberaad, leden van het Ouderenberaad hebben een vragenlijst ingevuld en ook hebben leden groepsgesprekken gevoerd met enkele groepen ouderen in Leiden en Teylingen. De belangrijkste boodschap van het advies luidt: gemeenten en professionals van zorg en welzijn, ga met de ouderen en hun organisaties om tafel zitten om voor de dreigende problemen rondom de vergrijzing tot oplossingen te komen die beklijven.

Zoals boven aangestipt eindigde eind 2021 de overeenkomst tussen het ministerie van VWS en de RvO. Dien ten gevolge heeft raad in de tweede helft van 2021 relatief veel tijd besteed aan het voortbestaan, meer dan de meeste leden wenselijk vonden. Er is een (zelf)evaluatie uitgevoerd door leden van de raad en (ambtelijk) VWS. Belangrijkste conclusie is dat de landelijke raad goed heeft gefunctioneerd. Wel dient de raad de opvolging van de adviezen beter te monitoren en een sterkere relatie op te bouwen de ouderenbonden en vooral met de regionale ouderenberaden. De regionale beraden hebben naar de mening van VWS en de huidige RvO een tweeledige taak: enerzijds de RvO voeden om de stem van ouderen goed te laten doorklinken in de adviezen van de RvO, anderzijds de uitvoering van op ouderen gerichte aanbevelingen te ondersteunen. Daarbij wordt vooral gedacht aan ondersteuning van de op ouderen gerichte publiekscampagnes en de stimulering van de ouderenparticipatie bij gemeenten, instellingen en vrijwilligersinitiatieven van en voor ouderen.

Om de inbreng van het OB-ZHN in de landelijke raad te versterken en de leden die deelnemen aan de RvO (Theo Roes en Johan van Wijk) te ondersteunen heeft het Ouderenberaad een werkgroep RvO opgericht. Deze werkgroep heeft ten eerste tot taak de inbreng van het OB ZHN in de landelijke raad voor te bereiden, in samenspraak met de twee afgevaardigden. De werkzaamheden en het vergaderritme zijn dan ook primair afgestemd op de agenda van de landelijke Raad en zullen flexibel moeten worden georganiseerd. Ten tweede kan de werkgroep ook zelf onderwerpen verkennen ten behoeve van de agenda van de landelijke Raad, bij voorkeur in samenspraak met de andere werkgroepen van het OB ZHN. De werkgroep is inmiddels drie keer bij elkaar geweest.

3.3.5. Werkgroep Communicatie

Halverwege 2021 is door het Ouderenberaad de werkgroep Communicatie ingesteld die sindsdien drie keer via Zoom is bijeengekomen. De eerste opzet was de ondersteuning van de *redacties* van de *Website* en van de *Nieuwsbrief*. Daarvoor, en ook met het oog op andere taken die zich voordeden, zijn de redacties gaan samenwerken in de werkgroep communicatie, waar ook enkele andere leden van het Ouderenberaad zich buigen over zaken als voorlichting, presentatie en contact, intern en extern.

Website

De website is hét middel voor de verstrekking van informatie aan alle geïnteresseerden: leden Ouderenberaad en Netwerk (achterban), samenwerkingspartners, andere partijen en organisaties. Een lid van de werkgroep Achterban beheert de website en is samen met een redactielid van de nieuwsbrief verantwoordelijk voor de redactie ervan.

Ook in 2021 hielden zij deze actueel, onder andere met nieuwe artikelen, uitgebrachte adviezen, nieuwsbrieven en een aanmeldingslink voor het Netwerk. Ze redigeren ook het Smoelenboek.

Nieuwsbrief

Na de verschijning van het eerste nummer van de nieuwsbrief, eind 2020, zijn in 2021 nog drie afleveringen verschenen van de eerste jaargang, en een van jaargang twee. Tot augustus maakte een ondersteuner namens V&A deel uit van de redactie, sindsdien is er een (slechts) tweekoppige redactie. In de vier afleveringen uit 2021 tot nog toe zijn gemiddeld vijf artikelen opgenomen. Die gaan onder andere over projecten met partners als de Hogeschool Leiden en het UNC-ZH, samenwerking in onderwijs en onderzoek met V&A, adviezen van de Raad van Ouderen en activiteiten uit de werkgroepen, bijvoorbeeld op het gebied van wonen van ouderen en de contacten daarover met gemeenten.

Beide communicatiekanalen zijn essentieel om contact te blijven houden met onze achterban; om het motto ‘Praat mét ouderen, niet óver’ waar te maken, willen we niet alleen informatie delen maar ook ophalen. In dat kader is in 2021 al gestart met uitnodigingen aan leden van het Netwerk om online presentaties bij te wonen, met discussie na afloop (zie ook 3.3.6).

Vanuit de werkgroep Communicatie zijn vervolgens de redactionele activiteiten aangevuld met ondersteuning van voorlichting en presentatie over activiteiten van het Ouderenberaad.

De werkgroep is bij de oprichting zodanig versterkt dat die, mede door personele overlapping, zicht heeft op de activiteiten van alle werkgroepen. Naar de aard van de werkzaamheden van de werkgroep is er nauw contact met zowel de werkgroep Achterban als de Projectgroep Netwerk OB/V&A.

3.3.6. Projectgroep Netwerk Ouderenberaad/V&A

Nadat in 2020 een netwerk was opgezet, dat vervolgens verder ontwikkeld is in samenwerking met de Master Vitality and Ageing (V&A), zijn vooral vanuit de werkgroep Achterban in 2021 inspanningen verricht om onze database verder te verrijken. Daarbij gaat het niet alleen om uitbouwen van het Netwerk bestaande uit ouderen in onze regio, maar ook om het verzamelen van adressen van organisaties en instanties die wij op de hoogte willen stellen van onze activiteiten. Zij hebben daartoe eenmalig de nieuwsbrief ontvangen.

Samenstelling netwerk

Eind december 2021 had het Netwerk 571 deelnemers (59% vrouw en 41% man).

Afhankelijk van hun persoonlijke keuze, ontvangen zij de periodiek uitkomende nieuwsbrief van het Ouderenberaad, en worden zij wel of niet benaderd voor deelname aan flitspeilingen, onderzoek- en/of onderwijsactiviteiten.

De deelnemers komen voor het overgrote deel uit Zuid-Holland, met name uit het werkgebied van het Ouderenberaad ZHN (de Duin- en Bollenstreek, Leiden en omstreken, en Alphen en omstreken).

Flitspeilingen

In 2021 zijn drie flitspeilingen uitgezet in het Netwerk over de volgende onderwerpen:

- Ervaringen van ouderen met 'consulten-op-afstand'

Uit de resultaten blijkt dat ouderen zelf geen problemen hebben met consulten-op-afstand bij huisarts of specialist. De consulten werden merendeels telefonisch aangeboden. Het is wel van belang dat de keuze vrijwillig blijft en dat er meer mogelijkheden worden aangeboden dan alleen telefonisch consult.

- Wonen in de wijk

In het kader van de voorbereiding van een advies van de Raad van Ouderen over het onderwerp 'Wonen in de wijk' is een flitspeiling gehouden met een aantal vragen over dit thema. In totaal namen 253 ouderen hieraan deel. Het blijkt dat veel ouderen tevreden zijn over de wijk waarin ze wonen. Aanspraak en sociale contacten spelen daarbij de belangrijkste rol. De resultaten van de flitspeiling suggereren dat je thuis voelen in de wijk geassocieerd is met gelukkig zijn.

- Kwetsbaarheid

Doel van deze flitspeiling - die door de master V&A studenten zelf was ingebracht in het kader van hun opleiding - was te achterhalen welke componenten volgens ouderen het meest van invloed zijn op de mate van kwetsbaarheid en in hoeverre zij bereid zijn deel te nemen aan preventieve interventies. Uitkomsten van dit onderzoek worden binnenkort besproken.

Online presentaties

De leden van het Netwerk zijn ook twee keer, in mei en juni, uitgenodigd om online een presentatie te volgen. De eerste bijeenkomst stond in het teken van de uitkomsten van het onderzoek naar de ervaring van ouderen met consulten-op-afstand. De tweede bijeenkomst sloot daarbij perfect bij aan: Alrijne Zorggroep en Sleutelnet gaven presentaties over de ontwikkelingen van zorg-op-afstand in de regio Zuid-Holland Noord. De Netwerkleiden konden ook deelnemen aan de discussie, en hun input en kritische vragen werden erg gewaardeerd. Ook de deelnemers reageerden positief.

Wetenschappelijk onderzoek

In de december 2020/januari 2021 heeft het netwerk meegewerkt aan een wetenschappelijk onderzoek van het LUMC naar de impact van de Corona-restricties op de gezondheid van ouderen (PHICOP – lange termijn studie). De vragenlijsten zijn via verschillende kanalen uitgezet, onder andere via het netwerk. Een student van de master V&A heeft er zijn scriptie over geschreven, publicatie volgt nog.

3.4. Samenstelling van het Ouderenberaad en interne ontwikkelingen

3.4.1. Leden

Vier leden hebben in 2021 afscheid genomen van het Ouderenberaad: Irma Gehner, Ronald Huiskens, Ewout Cassee en Radboud Maas. Twee nieuwe leden traden eind 2021 toe: Jaap Roosjen en Hans van Dam.

Voor de huidige samenstelling van het Ouderenberaad met informatie over de leden wordt u verwezen naar de Samenstelling en het Smoelenboek op de website:

www.ouderenberaadzuidhollandnoord.nl/wat-doen-wij/samenstelling/

3.4.2. Ondersteuning

Het Ouderenberaad wordt inhoudelijk en financieel ondersteund door enerzijds het LUMC en anderzijds de landelijke Raad van Ouderen/Beter Oud, vanuit overheidssubsidie.

Het LUMC is, in de persoon van prof. dr. J. Gussekloo, formeel verantwoordelijk voor het Ouderenberaad. Zij bewaakte ook in 2021 het budget en leverde coördinerende ondersteuning. Daarnaast kreeg het Ouderenberaad van het LUMC secretariële ondersteuning in de persoon van Patricia van Niekerk. Van de faciliteiten in het LUMC werd net als in 2020 vanwege de coronapandemie amper gebruik gemaakt, in 2021 voorzag het LUMC het Ouderenberaad - naast enkele live vergaderlocaties - van digitale beeldbelvoorzieningen (Zoom).

Het LUMC en later het UNC-ZH verleende in de persoon van Janneke Groothuijse inhoudelijke en coördinerende ondersteuning, alsook specifiek aan de werkgroep Zorg en Onderwijs en de werkgroep Raad van Ouderen.

De werkplaats Sociaal domein van de Hogeschool Leiden leverde in de persoon van dr. Margaret von Faber inhoudelijke ondersteuning en coördinatie aan de werkgroep Wonen, Welzijn en Zorg. Zij speelde ook een rol bij de eerste contacten over het onderwijs in de minor Ouderenzorg voor HBO-V studenten. De Master Vitality and Ageing gaf in de persoon van Nicol Nijssen tot augustus ondersteuning aan de werkgroep Achterban; zij was tot die tijd ook als redacteur betrokken bij de nieuwsbrief en de website. Julia Minnema steunde als lid van de Projectgroep Ouderenberaad/Vitality& Ageing de activiteiten van de projectgroep.

februari 2022

email: ouderenberaad@lumc.nl

website: www.ouderenberaadzuidhollandnoord.nl